

Molt humans, molt divins (XVI): l'obediència, obertura del cor

Mantenir-nos oberts a la veu de Déu ens eixampla el cor; ens permet estar, com Jesús, en les coses del nostre Pare.

02/03/2023

Maria i Josep «anaven cada any a Jerusalem amb motiu de la festa de Pasqua» (*Lc* 2, 41). Tots els homes del poble d'Israel ho havien de fer. Com altres dones, Maria acompanyava el

seu espòs en aquest viatge d'oració i de record dels prodigis de Déu en favor del seu poble. I Jesús? És possible que comencés a acompanyar els seus pares des de molt aviat. En tot cas, sabem que va viatjar amb ells quan tenia dotze anys. I en aquesta ocasió va passar una cosa insòlita.

Sorpresa

En el trajecte cap a Jerusalem i durant l'estada a la Ciutat Santa tot va transcórrer amb normalitat. També va ser així durant la primera jornada de la tornada; o això els va semblar a Maria i Josep, fins que es van adonar que el Nen no era a la comitiva. Van haver de desfer el camí. Tampoc a Jerusalem van aconseguir trobar-lo. A mesura que passava el temps, la seva angoixa creixia. Sant Josepmaria s'imagina Maria i Josep plorant per la

preocupació i la impotència: ja no sabien què fer.^[1]

El tercer dia es van dirigir una vegada més al Temple, probablement per resar i veure si podien obtenir algun indici sobre el parador de Jesús. Potser algú, responent a les seves indagacions, els va indicar que amb els doctors de la Llei hi havia un nen que podia respondre a la seva descripció. Efectivament, allà el van trobar i es van quedar meravellats (*Lc 2, 48*).

També els qui escoltaven el Nen estaven sorpresos (*Lc 2, 47*), tot i que el motiu de la seva sorpresa era diferent del que havia provocat l'admiració de Maria i Josep. Els doctors se sorprenien de la saviesa i de les respostes de Jesús. Per als seus pares això no era cap novetat. Sí que ho era, en canvi, l'actuació del Senyor. Per això, Maria pregunta la raó d'aquest comportament

extraordinari: «Fill meu, per què t'has portat així amb nosaltres? El teu pare i jo et buscàvem amb ànsia» (Lc 2, 48).

La resposta del Senyor no és menys sorprenent que la seva conducta. De fet, ells no compregueren el que els va dir (cf. Lc 2, 50). Ens interessa aprofundir en aquesta resposta, perquè ens pot ensenyar moltes coses sobre les disposicions de Jesús, al qual volem imitar. No en tenim prou amb una explicació que banalitzi el dramatisme del diàleg. Concentrarem, doncs, la nostra atenció en tres ensenyaments d'aquest esdeveniment. Dos dels quals descobrirem en l'actitud del Senyor; el tercer, en la reacció de Santa Maria.

La voluntat del Pare

«No sabíeu que jo havia d'estar a casa del meu Pare?» (Lc 2, 49). Sens dubte que ho sabien. Amb la seva pregunta,

Jesús ho dona per fet. Simplement vol fer notar la connexió entre un comportament que els semblava sorprenent i el principi que ho fa comprensible i raonable.

Si la resposta de Jesús va deixar perplexos Maria i Josep, amb més motiu la manera d'actuar d'un cristià pot sorprendre de vegades qui no ha descobert encara l'amor de Déu, i no aspira, per tant, a ser contemplatiu, a conrear un tracte intens i assidu amb Ell. Molt del que fa un cristià li semblarà perfectament raonable a una persona honrada, però hi haurà detalls que li semblaran incomprensibles, perquè la finalitat última cap a la qual es dirigeix i des de la qual raona és diferent de la seva.

El desig de ser en les coses del seu Pare guia la vida de Jesucrist: «el meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat» (Jn 4, 34); «Pare meu, si és

possible, que aquesta copa s'allunyi de mi. Però que no es faci com jo vull, sinó com tu vols» (Mt 26, 39).^[2] I guia la seva vida fins al final, fins a la mort, i «mort de creu» (Fl 2, 8). És precisament aquest amor a la voluntat del Pare el que li dona un judici precís sobre el valor de les realitats humanes: «el meu judici és just, perquè no busco de fer la meua pròpia voluntat, sinó la voluntat del qui m'ha enviat» (Jn 5, 30).

Aquest criteri és clau per portar una vida feliç. Déu és bo, ens estima^[3] i vol la nostra felicitat aquí a la terra, i per sempre al cel. Ningú com Ell, ni tan sols nosaltres mateixos, sap què contribueix a edificar aquesta felicitat, a crear en nosaltres les condicions que ens capaciten per descobrir, apreciar i deixar-nos conquerir per tot el bé —Déu mateix, l'Esperit Sant— que Ell infon en nosaltres.

Estimar la voluntat de Déu no consisteix a acceptar sotmetre's a unes regles en vista d'un premi que se'ns concedirà si superem certes proves. Consisteix més aviat a confiar en l'amor de Déu i a edificar la nostra vida sobre aquesta confiança, perquè sabem que el Senyor vol compartir amb nosaltres la seva felicitat: «nosaltres hem conegut l'amor que Déu ens té i hi hem cregut. Déu és amor; el qui està en l'amor està en Déu, i Déu està en ell» (1 Jn 4, 16).

En l'escena que estem considerant, Jesús ens recorda que val la pena buscar la voluntat de Déu, també si per fer-ho és necessari patir, i fins i tot fer patir. Ara bé, de vegades ens pot semblar menys clar com realitzar a la pràctica el desig de fer el que Déu vol. Quina és la voluntat de Déu aquí i ara? Si estem davant de la disjuntiva de robar o respectar la propietat d'altri, o bé de dir la veritat

o mentir per obtenir un avantatge econòmic, la resposta és evident. Però hi ha moltes altres situacions en què és més difícil fer la distinció, perquè diverses de les opcions poden ser bones i dubtem de quina és la preferible en aquest cas concret: l'acceptació d'una feina, una compra, un viatge, un pla de descans, un canvi del nostre horari habitual, etc.

Podem pensar en Jesús Nen plantejant-se què havia de fer en aquesta ocasió: em quedo a Jerusalem per aprofitar aquesta oportunitat, tot i que ja no tinc ocasió d'avisar els meus pares, o he de tornar amb ells i estalviar-los un disgust? En prendre la seva decisió, el Senyor ens ensenya que en aquest judici ningú no ens pot substituir. Som nosaltres els qui ens hem d'enfrontar a la situació i decidir: la responsabilitat és tota nostra.

Naturalment, això no suposa negar el valor del consell aliè. Al contrari. Ningú no ens pot substituir, però ens poden ajudar. N'hi ha prou amb conèixer-se una miqueta per advertir la pròpia insuficiència i el desordre que el pecat original genera en els nostres desitjos, raonaments i comportaments. Ens adonem que els nostres sentiments —amors, pors— poden restar objectivitat al nostre judici, o que ens poden faltar dades que potser només tindrem si considerem la situació des d'altres punts de vista. D'aquí la importància d'estar oberts al que els altres veuen. Això, que és tan evident, de vegades és difícil d'acceptar; especialment si el comportament sobre el qual deliberem ens atreu o ens costa molt. Per això és essencial la disposició constant de tenir en consideració els consells que rebem de les persones que ens estimen i que tenen la gràcia de Déu per ajudar-nos; els hem de valorar com una ajuda amb què el

Senyor compta perquè sapiguem discernir quina és la seva voluntat.

«El consell d'un altre cristià (...) és un ajut poderós per reconèixer allò que Déu ens demana en una circumstància determinada; però el consell no elimina la responsabilitat personal: som nosaltres, cadascun de nosaltres, els qui a la fi hem de decidir, i haurem de donar compte a Déu personalment de les nostres decisions».^[4] Precissament perquè ens interessa fer per damunt de tot la voluntat de Déu, necessitem el consell d'altri, que ens ajuda a descobrir els nostres «angles cecs» quan, en les coses grans i les petites, busquem resposta a la pregunta més important de la vida: Senyor, què vols de mi?

De vegades també podrem rebre indicacions de part de qui té autoritat per donar-les. En aquests casos, és il·luminadora la insistència

de sant Josepmaria en el fet que l'obediència no ha de ser cega, sinó sempre intel·ligent.^[5] *Obeir* no significa “acollir sense reflexió una decisió de l'altre”. L'obediència és intel·ligent també quan la nostra raó jutja quina és la millor manera de seguir la indicació rebuda i fer-la pròpia. Fins i tot en els casos en què se'ns escapen algunes circumstàncies, la nostra obediència pot continuar sent intel·ligent i no cega.

Senyor, què vols de mi? Des d'aquest punt de vista, es comprèn la grandesa d'aquesta virtut cristiana. Qui obeeix no s'empetiteix; al contrari, es fa gran per la seva disposició a fer el que Déu vol, fins al punt que vol no enganyar-se en el moment de discernir com posar-ho en pràctica. Anhela assemblar-se a la manera filial en què Jesús vol tirar endavant els plans misericordiosos del seu Pare. Per això, per obeir fa

falta tenir un cor gran, un cor de fill;
somiar amb els somnis de Déu,
aspirar a ser la persona feliç que Déu
vol que siguem, voler-nos aventurar
en els seus plans de salvació.

L'obediència no és, doncs, una simple
submissió, sinó una obertura; no és
renunciar a veure-hi, sinó ser capaç
de fer-ho també amb els ulls de les
persones que ens estimen i que tenen
la gràcia de Déu per guiar-nos. És
superar, amb obertura de ment i
d'ànima, aquesta tendència a
considerar-nos autosuficients, que de
vegades ens impedeix veure les coses
amb perspectiva i realisme.

Erat subditus illis

Al final d'aquest episodi, sant Lluç
resumeix en molt poques paraules la
llarga sèrie d'anys que van
transcórrer entre aquest
esdeveniment i l'inici de la vida
pública de Jesús: «els era obedient»
(Lc 2, 51). *Erat subditus illis*: sant

Josepmaria descobria en aquestes tres paraules una de les biografies breus de Jesucrist que ens proporciona la Sagrada Escriptura.^[6]—

I aquí tenim el segon ensenyament que descobrim en l'actitud del Senyor: encara que la seva naturalesa divina li oferís motius més que suficients per pensar que no li feia falta deixar-se guiar pels seus pares, Jesús ens ensenya que l'autoritat humana —en la família, en la societat, en l'Església— s'ha de respectar. La necessitem precisament perquè ens ajuda a descobrir el que Déu vol.

Naturalment, l'autoritat humana no és infal·lible i, per això, ningú no és capaç de transmetre'ns, sense més ni més, la voluntat de Déu. Però tampoc nosaltres mateixos som infal·libles: de vegades ens podem enganyar. Per això és raonable, i fins i tot necessari, fiar-se de qui té autoritat sobre nosaltres, si el que volem realment és

fer la voluntat de Déu. Perquè, tot i que no es pugui dir que la indicació concreta que rebem s'identifiqui necessàriament amb el que Déu vol, estem convençuts que Déu sí que vol la nostra disponibilitat a secundar-la, per amor.

S'entén així millor per què sant Josepmaria unia l'estima a l'obediència amb l'amor a la llibertat: «Soc molt amic de la llibertat, i justament per això m'estimo tant aquesta virtut cristiana»,^[7] l'obediència. Aquesta afirmació potser sorprèn la persona que s'apropi per primera vegada als ensenyaments de sant Josepmaria. Instintivament, tendim a pensar en l'obediència i la llibertat com dos enemics que combaten per dirigir les nostres accions: si la llibertat s'imposa, sembla que l'obediència s'anul·la; si l'obediència preval, sembla que la llibertat retrocedeix. Aquesta és, tanmateix, una fal·làcia.

Estimem la nostra llibertat i no volem de cap manera renunciar-hi; volem ser plenament amos de les nostres accions justament per poder fer, perquè ens dona la gana, el que entenem que Déu vol. I és precisament aquí, a l'hora d'estimar la seva voluntat, on l'obediència troba el seu lloc i la seva raó de ser.

L'autèntica obediència cristiana és sempre obediència a Déu, i la filiació divina és el seu suport, la seva raó de ser. Així es desprèn de l'afirmació de sant Josepmaria que acabem d'esmentar, que continua així: «Hem de sentir-nos fills de Déu, i viure amb la il·lusió d'acomplir la voluntat del nostre Pare. Fer les coses segons el voler de Déu, *perquè ens dona la gana*, que és la raó més sobrenatural».^[8] Ens il·lusiona *ser en les coses del nostre Pare Déu* perquè ens dona la gana. El criteri de l'autoritat humana ens ajuda a descobrir què vol Déu per a

nosaltres, és a dir, què significa aquí i ara el que profundament volem nosaltres. I fins i tot si en alguna ocasió no veiem clara la línia d'acció proposada, hem de confiar en el desig d'ajudar-nos que l'anima, i continuem sent plenament lliures. Aquesta actitud oberta, aquesta disponibilitat que arrela en la nostra llibertat de fills de Déu, reforça l'obertura de la nostra raó, la capacitat valuosíssima de deixar-nos orientar, de mantenir-nos oberts, de veure-hi amb els ulls dels altres i d'adoptar un punt de vista diferent del nostre: una capacitat que ens interessa enormement formar.

L'obediència ens ajuda, doncs, a fer el que profundament volem. Si, en canvi, seguir Jesucrist i ser en les coses del seu Pare —del nostre Pare — no és el nostre desig més profund, el que explica tots els altres, l'obediència perd el seu sentit^[9] i es

veu com a enemiga de la llibertat,
com un obstacle per fer el que volem.

En la conversa corrent, se sol
anomenar *obediència* al fet de posar
per obra les decisions o orientacions
de l'autoritat. Però a nosaltres no ens
interessa només l'obediència com un
acte puntual, sinó com una virtut,
perquè ens volem assemblejar a
Jesucrist. No n'hi ha prou amb
respondre afirmativament a la
pregunta «he fet el que se m'havia
manat o suggerit?» Un podria
respondre que sí i, tanmateix, no ser
del tot obedient. Qui simplement
acull una indicació sense fer-la
pròpia, sense llibertat, obeeix només
materialment, però aquesta no és
l'obediència de Jesucrist. Qui actua
així potser estarà fent una cosa bona,
però no es pot conformar amb això,
perquè la meta és molt més alta, i és
de fet irrenunciable: renunciar-hi
significaria renunciar a ser lliure,

amb la llibertat per a la qual Jesús ens ha alliberat (cf. *Ga* 5, 1).

En el fons, soc plenament obedient quan faig el que se'm demana perquè ho vull fer. I ho vull fer perquè estic convençut que Déu compta amb la meva docilitat. He arribat a aquesta convicció perquè tinc confiança en Ell, que assisteix amb la seva gràcia a qui m'ho indica, i em fio a més de la prudència i l'experiència d'aquesta persona. En aquests casos, veig qui té autoritat com algú que m'indica el que val la pena fer, el que Déu vol. Soc lliure no quan obeeixo «si vull», sinó quan obeeixo «perquè vull».

L'escolta de Santa Maria

Tornem ara a la resposta sorprenent de Jesús als seus pares, alleujats després d'aquells dies d'angoixa, però perplexos de com n'era d'insòlit el seu comportament: «Per què em buscàveu? No sabíeu que jo havia d'estar a casa del meu Pare?» (*Lc* 2,

49). El lector de l'Evangeli es pot imaginar fàcilment la reacció que tindria davant d'una resposta així: per què et buscàvem?, no havíem de fer-ho?, ens hauríem d'haver quedat tan tranquils, indiferents al que et passés?, és això el que esperaves de nosaltres? Maria reacciona amb més calma.

És normal que alguna vegada no entenguem una indicació o un consell. Fixem-nos en altres paraules de sant Josepmaria: «En moltes ocasions, [el Senyor] ens parla per mitjà d'altres homes, i pot ocórrer que la vista dels defectes d'aquestes persones, o el pensament de si estan ben informades o si han entès totes les dades del problema, se'ns presenti com una invitació a no obeir». En arribar aquí, el lector potser espera que se l'adverteixi del perill que aquests pensaments representen. Tanmateix, sant Josepmaria continua: «Tot això pot

tenir una significació divina, perquè Déu no ens imposa una obediència cega, sinó una obediència intel·ligent».^[10]_____

Una significació divina: a través d'aquests dubtes, Déu ens diu que vol que obeïm amb intel·ligència, sense declinar la nostra responsabilitat. Convé que manifestem el nostre punt de vista, les nostres conviccions, «però siguem sincers amb nosaltres mateixos: examinem, en cada cas, si és l'amor a la veritat allò que ens mou, o bé l'egoisme i l'aferrament al propi judici».^[11]_____ De vegades, en efecte, «pot donar-se el cas que es vagi buscant un consell que afavoreixi el propi egoisme, que emmudeixi justament amb la seva presumpta autoritat el clamor de la pròpia ànima; i que fins i tot es vagi canviant de conseller fins a trobar el més *benèvol*».^[12]_____ Si no hem format l'actitud habitual que la veritat ens interessi més que el nostre criteri —

en definitiva, si no som obedients—, serà fàcil que ens enganyem, ara o en el futur. La ira o el desconcert ens impediran descobrir el que el Senyor ens vol dir a través del que llavors ens és incomprensible.

Maria tampoc ho va entendre (*Lc* 2, 50). Però no es va rebel·lar. Estimava la voluntat de Déu per damunt de tot i sabia bé que hi ha coses que només arribem a comprendre amb el temps. «La seva mare conservava tot això en el seu cor» (*Lc* 2, 51).^[13] La Mare de Déu no vivia només cap a fora, sinó que considerava una vegada i una altra els esdeveniments de la seva vida per descobrir-hi l'acció de Déu. Maria escoltava, que és el que significa al cap i a la fi ser obedient, *ob-audiens*: fer atenció, romandre a l'escolta. El temps juga a favor de qui escolta, es fia i persevera amb calma en una oració serena: estant obert a la veu de Déu, descobrirà, com Ella, aquesta *significació divina* i acabarà

per agrair fins i tot la foscor d'aquells moments difícils.

Maria va perseverar en la seva oració. Van passar vint anys i *el seu Nen* li va faltar de nou. De nou tres dies. De nou a Jerusalem. Però llavors Ella ja sabia que no s'havia d'angoixar buscant-lo, perquè Ell era *en les coses del seu Pare*. I potser va agrair al Senyor aquelles paraules desconcertants dels seus llavis infantils: ara sostenien la seva esperança enmig d'un dolor que d'una altra manera l'hauria aixafat.

A la seva intercessió confiem que el Senyor ens concedeixi un cor gran, capaç d'ordenar-ho tot en la nostra vida a la voluntat de Déu. Un cor lliure i obert, que no es deixi tancar en la seva visió estreta. Un cor capaç de descobrir l'acció de Déu en la nostra vida, també a través d'instruments humans, imperfectes. Un cor capaç d'escoltar i esperar, per

descobrir els fruits de la seva acció
en les nostres ànimes.

Julio Diéguez

[1] Cf. Sant Josepmaria, *Sant Rosari*,
cinquè misteri de goig.

[2] Cf. també, per exemple, *He* 10, 5-7 i
molts altres passatges.

[3] Cf. per exemple, *Is* 49, 15: «*Pot
oblidar-se una mare del seu infantó?
(...) Però, ni que alguna l'oblidés, jo
mai no t'oblidaria*».

[4] Sant Josepmaria, *Converses*, núm.
93.

[5] Cf. Sant Josepmaria, *És Crist que
passa*, núm. 17.

[6] Cf. *Ibídem*.

[7] *Ibídem*.

^[8] *Ibídem.*

^[9] Potser l'únic valor que conservaria seria el de facilitar l'eficàcia d'una organització. Però l'obediència de Jesucrist no es redueix a això.

^[10] *És Crist que passa*, núm. 17.

^[11] *Ibídem*, núm. 17.

^[12] Sant Josepmaria, *Converses*, núm. 93.

^[13] Cf. també *Lc* 2, 19.